

U LOKALNOM AKCIONOM PLANU
DALI SMO VAM VIZIJU BOLJEG
SVIJETA NA DLANU!

Novembar 2017.

Besplatan primjerak namijenjen djeci

IMPRESSUM:

IZDAVAČ:

Udruženje za ostvarivanje prava djeteta "Naša djeca" Sarajevo

Dokument djeci prilagodili:

članovi i članice Dječijeg parlamenta općine Novi grad Sarajevo:

Bučo Faris	Srednja medicinska škola Sarajevo
Brodović Nadja	OŠ „Čamil Sijarić“
Ibrica Bakir	OŠ „Skender Kulenović“
Ibrić Hana	OŠ „Skender Kulenović“
Imširović Sabrija	OŠ „Meša Selimović“
Jakić Selma	OŠ „Čamil Sijarić“
Komarica Din	OŠ „Osman Nakaš“
Memić Adin	OŠ „Behaudin Selmanović“
Musić Amina	OŠ „Behaudin Selmanović“
Pjevo Senid	OŠ „Meša Selimović“
Resić Almedina	OŠ „Aleksa Šantić“
Resić Azemina	OŠ „Aleksa Šantić“
Žerić Enver	OŠ „Skender Kulenović“

Grafički dizajn: Le Non DESIGN

Štampa: Euro Copy

Tiraž: 45 primjeraka

Ova publikacija urađena je u okviru projekta „Investiranje u djecu“, koji provodi Save the Children u partnerstvu sa udruženjima “Naša djeca” Zenica, “Zdravo da ste” Banja Luka, “Naša djeca” Sarajevo i “Budućnost” Modriča. Sva prava su zadržana. Sadržaj ove publikacije se može slobodno koristiti ili kopirati u nekomercijalne svrhe, uz obavezno navođenje izvora.

Sarajevo, novembar 2017.

Dječiji parlament općine Novi Grad Sarajevo

AKCIONI PLAN ZA DJECU OPĆINE NOVI GRAD SARAJEVO 2017. - 2019. godina Sadržaj prilagođen djeci

Iz knjige „U svijetu pravde dječije“
pjesnika Velimira Miloševića:

**„Sretan ćeš biti svijete
kad usrećiš dijete“**

Sarajevo, novembar 2017.

U Lokalnom akcionom planu dali smo vam viziju boljeg svijeta na dlanu!

1. UVOD

Kao što možda to već znate, djecu treba odrasli da čuvaju i prate. Kako bi sva djeca bila sigurna i rasla u što boljim uslovima, Ujedinjene nacije usvojile su 1989. godine Konvenciju o pravima djeteta (u daljem tekstu Konvencija). Naša zemlja jedna je od 192 zemlje svijeta koje su potpisale Konvenciju i obavezale se da će poduzimati sve potrebne mjere i aktivnosti u cilju pune provedbe Konvencije, te kreirati politike koje će doprinijeti poboljšanju uslova života i usluga za djecu.

Jedan od principa Konvencije je pravo djeteta na učešće. Na osnovu člana 12. i 13. Konvencije o pravima djeteta, djeca imaju pravo da se njihovo mišljenje i glas čuje u porodici, školi i sredini u kojoj žive. Obaveza odraslih je da saslušaju mišljenje djece i akcije usmjere za njihovu dobrobit.

Uvažavajući princip Konvencije, pravo djece na učešće, Udruženje „Naša djeca“ Sarajevo 2012. godine formira Dječiji parlament Općine Novi Grad Sarajevo kao jedan od oblika i mogućnosti da djeca učestvuju i pokreću različite akcije u zajednici, a koje će donijeti pozitivne promjene brige o djeci. Udruženje „Naša djeca“ koordinira rad parlamenta uz podršku internacionalne organizacije „Save the Children“ i Općine Novi Grad Sarajevo. Dječiji parlament je sastavljen od predstavnika Vijeća učenika svih osnovnih škola i broji ukupno 29 djece i mladih.

Zašto je potreban Akcioni plan ?

Kako bi se poštivala prava djeca i stvarali što bolji uslovi za rast i razvoj sve djece Bosna i Hercegovina izradila je Akcioni plan za djecu Bosne i Hercegovine u kojem se posebno ističe uloga lokalnih zajednica u poštivanju prava djeteta, provođenju mjera i aktivnosti iz Akcionog plana za djecu BiH, te potrebe izrade akcionih planova prilagođenih potrebama i prioritetima djece u lokalnim zajednicama. Lokalne zajednice su najbliže djeci i građanima i pozicionirane da potrebe djece prilagode praksi i tako doprinesu ispunjavanju obaveza koje je preuzela Bosna i Hercegovina po pitanju djece i njihovih prava utvrđenih Konvencijom. Općina Novi Grad Sarajevo u posljednje vrijeme aktivno prati potrebe djece u cilju stvaranja što boljih uslova za siguran rast i razvoj djece, posebno marginaliziranih grupa. Kako bi uloženi napori bili vidljiviji, Općina 2009. godine donosi prvi Akcioni plan za djecu za period 2010–2011.g. kojeg usvaja Općinsko vijeće. Na osnovu Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za djecu, radi se revidirani Akcioni plan za djecu općine NGS za period 2012–2014.godina.

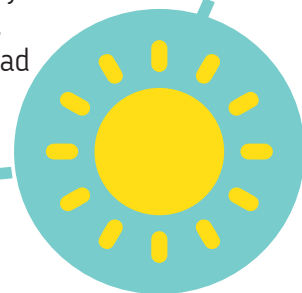
U cilju kreiranja politika i strategija naklonjenih djeci, općinski Načelnik 2016. godine imenuje Stručni tim koji je radio na izradi Akcionog plana za djecu Općine za period 2017–2019.

Nekoliko podataka o našoj Općini

Općina Novi Grad Sarajevo spada u red najmnogoljudnijih općina u Bosni i Hercegovini i u općine koje kontinuirano imaju pozitivan prirodni priraštaj stanovništva, što je rezultat povoljnih uvjeta za razvoj stanogradnje za kolektivne i individualne oblike stanovanja.

Ukupan broj stanovnika u općini je 129.495. U mjesnim zajednicama evidentirano je 27.334 ili 21,10% djece do 14 godina starosti, u odnosu na ukupan broj stanovnika općine. Uzimajući u obzir i mlade od 15 do 18 godina života, pretpostavlja se da oko 28% djece i mladih živi na prostoru općine Novi Grad Sarajevo.

2. Šta je Akcioni plan za djecu?

Akcioni plan za djecu je strateški dokument koji sadrži skup svih mjera koje lokalna zajednica preduzima u određenom vremenu, u svim segmentima života, a u cilju unaprijeđenja uslova za siguran rast i razvoj djece u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti, sigurnosti i zdravom okolišu, kulturi, sportu i slobodnom vremenu djece.

U izradi lokalnog Akcionog plana za djecu učestvuju osobe koje se profesionalno bave pitanjima zaštite prava djeteta.

Načelnik lokalne zajednice imenuje stručni tim koji se bavi izradom, praćenjem i izvještavanjem o realizaciji lokalnog Akcionog plana za djecu i napretku stanja u oblasti brige o djeci.

I naš Dječiji parlament je doprinjeo u izradi Akcionog plana za djecu sagledavanjem i provođenjem istraživanja potreba djece u lokalnoj zajednici. Rezultate istraživanja sa preporukama Dječiji parlament dostavio je Stručnom timu koji je iste uvažio pri izradi Lokalnog akcionog plana za djecu.

Akcioni plan za djecu Općine prati programska područja Konvencije o pravima djeteta. U svakom programskom području data je analiza postojećeg stanja, određen je strateški cilj i više specifičnih ciljeva kao i plan za unapređenje nedostajućih kapaciteta.

Akcioni plan za djecu usvaja općinsko Vijeće koje prati njegovu realizaciju.

Realizacijom aktivnosti planiranih u Akcionom planu stvaraju se bolji uslovi za život djece i dostižu evropski standardi brige o djeci na lokalnom nivou što doprinosi punoj provedbi UN Konvencije.

Dječiji parlament je izradio Akcioni plan za djecu koji na jednostavan način objašnjava potrebu, značaj i plan aktivnosti koje će se realizovati u planiranom periodu 2017-2019. g. u Općini Novi Grad Sarajevo, a odnose se na osiguranje najboljih uslova za rast i razvoj djece.

Članovi Dječijeg parlamenta promovisat će Akcioni plan među svojim vršnjacima u školama i drugim institucijama koje su odgovorne za njegovu realizaciju, kako bi se što više djece i odraslih upoznali sa ovim dokumentom.

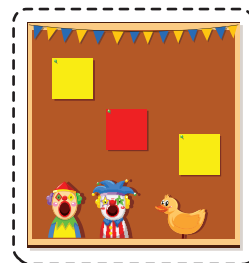
Obrazovanje ne treba da te muči, učenik treba samo da uči.
Ti samo sa knjigom se druži, ostalo treba grad da ti pruži.

I PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE

ANALIZA STANJA:

Da li znaš da u općini Novi Grad Sarajevo živi oko 8.254 djece predškolskog uzrasta?

Na području općine Novi Grad Sarajevo ima ukupno 11 vrtića. U ovim vrtićima smješteno je 1.218 djece. Predškolski odgoj pohađa 30 djece sa poteškoćama u razvoju. Nažalost, u mjesnim zajednicama „Sokolje“, „Briješće“ i „Boljakov potok“ nema nijedan vrtić.

Na osnovu ove analize napravili smo plan koji će pomoći da poboljšamo stanje u našoj Općini koje je vezano za predškolsko obrazovanje.

GLAVNI CILJ: Obuhvatiti što veći broj djece predškolskim odgojem i obrazovanjem.

AKTIVNOSTI KOJE ĆE DONIJETI POZITIVNE PROMJENE:

AKTIVNOST 1: Izgraditi vrtiće u prigradskim sredinama i u mjesnim zajednicama u kojima nema vrtića

AKTIVNOST 2: Nabaviti modernu i savremenu opremu za prostore vrtića, kao i za prostore za igru i prostore oko vrtića (park ili dvorište).

AKTIVNOST 3: Obnova postojećih vrtića.

AKTIVNOST 4: Organizovati edukativne radionice za roditelje, odgajatelje i druge zaposlene osobe o značaju predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu.

AKTIVNOST 5: Prostore prilagoditi djeci sa poteškoćama u razvoju.

AKTIVNOST 6: Uključivanje djece Roma i drugih socijalnih kategorija u predškolski odgoj.

AKTIVNOST 7: Uspostaviti bazu podataka o vrtićima, djeci i uposlenom osoblju.

INSTITUCIJE ODGOVORNE ZA IZVRŠENJE OVIH AKTIVNOSTI SU:

Kantonalno ministarstvo obrazovanja, JU „Djeca Sarajeva“, Općina, općinske službe, donatori (NVO i privatni sektor).

Realizacijom navedenih aktivnosti:

- ▶ povećat ćemo obuhvat djece predškolskim odgojem,
- ▶ većim obuhvatom djece imat ćemo djecu pripremljenu za polazak u školu i lakše savladavanje školskog gradiva
- ▶ poboljšat ćemo uslove za boravak i rad sa djecom,
- ▶ povećat će se obuhvat djece marginaliziranih grupa
- ▶ formiranjem baza podataka poboljšat će se uvid u stanje potreba za predškolski odgoj u općini
- ▶ edukacijom roditelja i osoblja povećat će se svijest o značaju predškolskog odgoja

II OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE

ANALIZA STANJA:

Proteklih godina u oblasti obrazovanja postignut je značajan napredak u izgradnji, obnovi i dogradnji škola i fiskulturnih sala i školskih igrališta. Nismo sigurni ali da li ste znali da je u školskoj 2015/16.gx godini u osnovne škole upisano 9.856 učenika što je za 87 učenika više u odnosu na prošlu školsku godinu? Također, da li ste znali da je u prvi razred osnovnih škola upisano 96 učenika više u odnosu na prethodnu školsku godinu?

U Općini Novi Grad Sarajevo radi 14 osnovnih škola i tri srednje škole koje ukupno pohađa 11.343 djece u školskoj 2015/2016. godini. U općini djeluje i Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu u kojem se obrazuju djeca osnovnog i srednjoškolskog uzrasta.

Nažalost, na području Općine Novi Grad Sarajevo nema podataka o djeci koja ne pohađaju nastavu u osnovnim školama, osim djece koja su napustila školovanje.

Opremljenost novogradskih osnovnih škola još uvijek nije zadovoljavajuća i razlikuje se od škole do škole. Infrastruktura u srednjim školama je zadovoljavajuća obzirom na činjenicu da su obje gimnazije u novom školskom objektu i objekat Elektrotehničke škole je solidno opremljen.

GLAVNI CILJ: Obuhvatiti što veći broj djece kvalitetnim osnovnim i srednjim obrazovanjem.

AKTIVNOSTI NA POBOLJŠANJU STANJA:

AKTIVNOST 1: Izgradnja novih škola, renoviranje postojećih škola i opremanje škola odgovarajućom kabinetskom opremom.

AKTIVNOST 2: Obezbijediti prostore za produženi boravak učenika u školama u kojima postoji potreba za produženim boravkom.

AKTIVNOST 3: Organizirati školske kantine i zdravu ishranu u njima za osnovne i srednje škole.

AKTIVNOST 4: Obezbijediti dostupnost objekata za obrazovanje djeci sa poteškoćama u razvoju (otklanjanje arhitektonskih barijera).

AKTIVNOST 5: Prepoznavanje nadarene i talentovane djece i programi podrške za ove male genijalce.

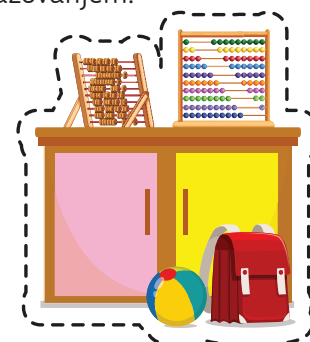
AKTIVNOST 6: Organizovati pomoć i prilagoditi nastavni plan i program djeci sa poteškoćama u razvoju.

INSTITUCIJE I OSOBE ODGOVORNE ZA IZVRŠENJE OVIH AKTIVNOSTI SU:

Kantonalno ministarstvo obrazovanja, donatori, menadžmenti škola, škole, nastavnici, djeca, NVO, kao i poduzetnici, Općina i općinske službe, vijeća učenika, vijeće roditelja i dječiji parlament.

Realizacijom navedenih aktivnosti:

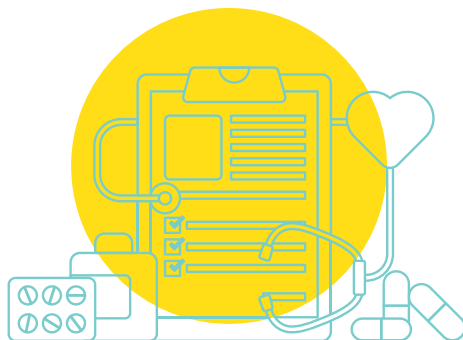
- ▶ poboljšano stanje škola i prostora oko škola
- ▶ podignut kvalitet nastave
- ▶ povećan broj djece na sekcijama, takmičenjima i drugim vannastavnim aktivnostima
- ▶ obezbjeđen produženi boravak za djecu
- ▶ obezbjeđeni prostori za školske kantine i poboljšan kvalitet ishrane djece
- ▶ obezbjeđeno stipendiranje talentirane djece
- ▶ omogućeno kvalitetno obrazovanje djeci sa poteškoćama u razvoju

Da bih bio/la zdravo dijete, šta si mi ponudio svijete?

III ZDRAVSTVENA ZAŠTITA DJECE

ANALIZA STANJA:

Da li znaš da sva djeca imaju jednako pravo na zdravstvenu zaštitu?

Da li znate da se na području Općine Novi Grad Sarajevo zdravstvena zaštita za malu raju pruža u predškolskom dispanzeru od 0-6 godina i u školskom dispanzeru za djecu od 6-14 godina. Na području Općine Novi Grad Sarajevo imamo dva centralna objekta i to: JU „Dom zdravlja Kumrovac“ i JU „Dom zdravlja Saraj Polje“. Također postoji i 15 područnih ambulanti i dvije stomatološke ambulante u OŠ „Sokolje“, „Džemaludin Čaušević“, kao i jedna stomatološka ambulanta za djecu i odrasle na Dobrinji.

Zdravstvenu zaštitu djece u općini prate određeni problemi kao što su nedostatak ljekara pedijatar, specijalista, loša opremljenost ambulanti i dugo čekanje na preglede.

GLAVNI CILJ: Izgradnja i obnova zdravstvene infrastrukture i bolji kvalitet usluga.

AKTIVNOSTI NA OSTVARENJU NAŠEG GLAVNOG CILJA:

AKTIVNOST 1: Rekonstrukcija postojećih zdravstvenih ustanova

AKTIVNOST 2: Obezbijediti dovoljan broj pedijatar i ljekara specijalista.

AKTIVNOST 3: Više promotivnih i preventivnih programa za sticanje zdravih životnih navika.

AKTIVNOST 4: Uvođenje pokretnih ambulanti kao i više stomatoloških ambulanti.

AKTIVNOST 5: Aktivnosti na obuhvatu djece vakcinacijom i vrstama cjepiva.

AKTIVNOST 6: Educirati adolescente u oblasti reproduktivnog zdravlja, polno prenosivih bolesti i njihov uticaj na život mladih.

AKTIVNOST 7: Edukacija o štetnosti pušenja, alkohola i droga.

INSTITUCIJE I OSOBE KOJIMA SU OVE AKTIVNOSTI DOMAĆA ZADAĆA SU:

Zdravstvene ustanove, škole, NVO, mediji, ministarstva, te Općina.

Realizacijom navedenih aktivnosti:

- ▶ poboljšat će se uslovi za pružanje zdravstvenih usluga djeci
- ▶ poboljšat će se kvalitet zdravstvenih usluga
- ▶ preventivni programi doprinjet će poboljšanju zdravlja djece, smanjenju loših navika i promociji zdravih stilova života
- ▶ podizanje svijesti o obaveznoj vakcinaciji djece

Čuvaju te dobre vile i heroji, dijete ničeg ne treba da se boji.
Da, to može da postoji i u realnom svijetu kada bi se pružila zaštita svakom djetetu.

IV SIGURNO I ZDRAVO OKRUŽENJE ZA DJECU

ANALIZA STANJA:

Da li znaš šta sve utiče na tvoju sigurnost i zdravo okruženje?

Sigurnost na prostoru općine narušena je različitim utjecajima: nesigurnost koja je posljedica nedostatka komunalnih usluga, neadekvatne saobraćajne signalizacije, nepostojanja pješačkih staza na kolovozima, osvjetljenja u ulicama, zbog pasa lutalica, nesigurnost kao posljedica nasilja od djece ili odraslih osoba. U proteklom periodu Općina je realizovala više projekata koji su uticali na poboljšanje sigurnosti djece a posebne projekte kontinuirano provodi Treća policijska uprava, na edukaciji i sigurnosti djece.

GLAVNI CILJ: Obezbijediti uvijete za siguran i zdrav život sve djece u Općini.

AKTIVNOSTI KOJE ĆE POMOĆI PRI OSIGURANJU SIGURNE OKOLINE ZA MALU RAJU:

AKTIVNOST 1: Akcije na čišćenju okoliša, prikupljanje otpada, sadnja drveća i drugog zelenila te edukacija o značaju i očuvanju okoliša.

AKTIVNOST 2: Izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže za sva domaćinstva u Općini.

AKTIVNOST 3: Mjere zabrane prodaje alkohola i psihotropnih supstanci u blizini škola i edukacija.

AKTIVNOST 4: Mjere na poboljšanju signalizacije i izradi i postavljanju saobraćajnih znakova, prepreka, pješačkih staza u blizini objekata u kojima borave djeca.

AKTIVNOST 5: Edukacija o štetnosti minsko-eksplozivnih sredstava u zajednici.

AKTIVNOST 6: Aktivnost na prevenciji maloljetničkog prestupništva.

AKTIVNOST 7: Programi za sprečavanje nasilja nad djecom u porodici, školi i na ulici.

AKTIVNOST 8: Vršiti povremeni nadzor nad igralištima i parkovima.

INSTITUCIJE I OSOBE KOJE SU ZADUŽENI DA DJECI BUDU BODYGUARD SU:

Komisija LEAP-a, Škole i druge javne institucije, NVO, Policija, komunalne i općinske službe, inspeksijske službe, roditelji, policija, CSR, Komune za odvikavanje, partneri LOT Tima, Oružane snage

Realizacijom navedenih aktivnosti dobit ćemo:

- ▶ lijepo uređenu i čistu Općinu
- ▶ pitku vodu za svu djecu i čist zrak
- ▶ sigurne i osvijetljene saobraćajnice i sigurno kretanje od kuće do škole
- ▶ sigurne prostore za igru
- ▶ djecu informisanu o štetnosti alkohola, duhanskih proizvoda i drugih supstanci
- ▶ smanjenje nasilja nad i među djecom i maloljetničkog prestupništva

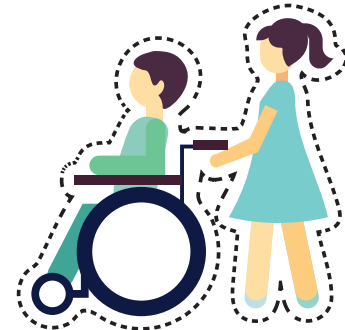
Dok mirno boravim u vrtiću, moji vršnjaci prose za siću.

V SOCIJALNA ZAŠTITA DJECE

ANALIZA STANJA:

Da li znaš da je u toku 2015 godine u Općini Novi Grad Sarajevo evidentirano ukupno 1000 djece obuhvaćene raznim programima socijalne zaštite?

Djeca bez roditeljskog staranja zauzimaju dominantno mjesto u ukupnoj zaštiti djece. Služba socijalne zaštite Općine Novi Grad Sarajevo imala je evidentirano 307 djece sa poteškoćama u razvoju. Djeca sa poteškoćama u razvoju, pored specijaliziranih ustanova, uključuju se i u redovno školovanje.

U Službi socijalne zaštite centra za socijalni rad Općine Novi Grad Sarajevo u toku 2015. godine evidentirano je ukupno 190 zanemarene i zlostavljane djece. Mjere koje se provode su: upozorenje roditeljima na vršenje roditeljske dužnosti, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava, izuzimanje djece iz porodice, smještaj u Sklonište za žrtve nasilja i savjetodavni rad sa djetetom i porodicom.

GLAVNI CILJ: Zaštita djece i njihove porodice u Općini Novi Grad Sarajevo.

AKTIVNOSTI KOJE ĆE DOPRINJETI BOLJOJ ZAŠTITI DJECE:

AKTIVNOST 1: Regulisanje oblika, mjera i usluga socijalne i porodične zaštite za djecu bez roditeljskog staranja.

AKTIVNOST 2: Mjere nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja i podrške djeci pod starateljstvom.

AKTIVNOST 3: Povećanje brige i usluga za djecu sa poteškoćama u razvoju

AKTIVNOST 4: Prevencija prosjačenja i rada djece na ulicama.

AKTIVNOST 5: Prevencija za djecu u riziku od zloupotrebe narkotika.

AKTIVNOST 6: Pomoć višečlanim porodicama koje školuju djecu.

AKTIVNOST 7: Ekonomski osnažiti porodice (edukacija i pristup tržištu rada roditeljima).

ODGOVORNI ZA RAD NA OVIM AKTIVNOSTIMA SU:

Ministarstvo, Dom za djecu bez roditeljskog staranja, Hope and Homes for Children, Centar za socijalni rad Općine Novi Grad Sarajevo, Zdravstvene i obrazovne institucije, NVO, Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama, Centri za mentalno zdravlje, MUP, Sud za maloljetnike, matična služba u općini, Disciplinski centar za maloljetnike Sarajevo.

Realizacijom navedenih aktivnosti:

- ▶ unaprijedit će se položaj djece bez roditeljskog staranja
- ▶ bolja briga i bolji kvalitet usluga za djecu sa poteškoćama u razvoju
- ▶ smanjit će se broj djece koja prosjače ili rade na ulici
- ▶ smanjit će se broj djece koja su izložena rizicima upotrebe narkotika
- ▶ olakšat će se podizanje djece u višečlanim porodicama
- ▶ otvaranjem novih radnih mjesta roditelji, a time i djeca, imat će bolje uslove za život

Hej ti, čudni svijete, pusti me da budem dijete!

VI SLOBODNO VRIJEME DJECE, REKREACIJA, SPORT I KULTURA

ANALIZA STANJA:

Strategije za mlade i sport posebno su važne jer se oslanjaju na lokalne mogućnosti i polaze od stvarnog stanja u Općini. Postojanje dobrih uslova u općini za bavljenje sportom značajno će doprinijeti razvoju sporta i većoj uključenosti mladih u sportske klubove. Mi se nadamo da će nam to doprinjeti smanjenju nasilja na ulicama, animiranju mališana i omladinaca za sportske aktivnosti i povećanju broja djece i mladih koji osvajaju sportske medalje, nadamo se zlatne

Na prostoru općine ima 110 različitih sportskih objekata. Jedan veoma značajan kompleks za sportske, rekreativne i edukativne aktivnosti djece je Centar „Safet Zajko“.

Sada je potrebno usmjeriti pažnju da se kvalitetno iskoriste raspoloživi objekti u sportske, takmičarske i kulturne aktivnosti djece i mladih na području Općine Novi Grad Sarajevo.

GLAVNI CILJ: Organizacija slobodnog vremena djece u skladu sa potrebama djece i mladih.

AKTIVNOSTI KOJE ĆE DOPRINIJETI BOLJOJ ANIMACIJI DJECE I MLADIH ZA SPORTOM:

AKTIVNOSTI 1: Izgraditi i obnoviti površine za sportske i rekreativne aktivnosti djece i mladih, posebno na desnoj strani Općine.

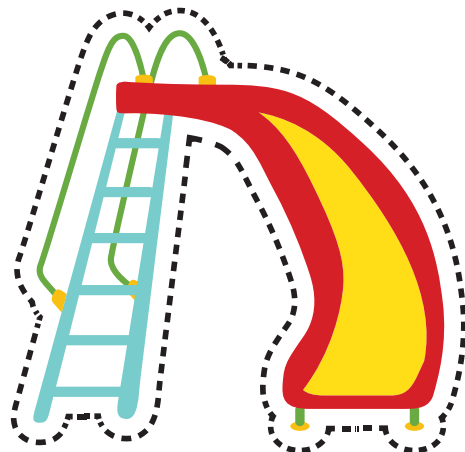
AKTIVNOST 2: Promocija sporta, sportskih klubova i nadarenih sportista.

AKTIVNOST 3: Organizirati razna druženja i izlete za roditelje i djecu kao i aktivnosti na zaštiti, uređenju dvorišta i zelenih površina.

AKTIVNOST 4: Uključivanje djece sa poteškoćama u razvoju u različite oblike aktivnosti u slobodnom vremenu.

AKTIVNOST 5: Obnoviti i izgraditi parkove u naseljima i osigurati uslove za bezbjednu igru djece i mladih.

AKTIVNOST 6: Organizirati radionice edukativnog karaktera na temu zdravog života i organizovati više izleta u prirodu.

DRUGI GLAVNI CILJ: Razviti infrastrukturu za razvoj kulturnih ustanova.

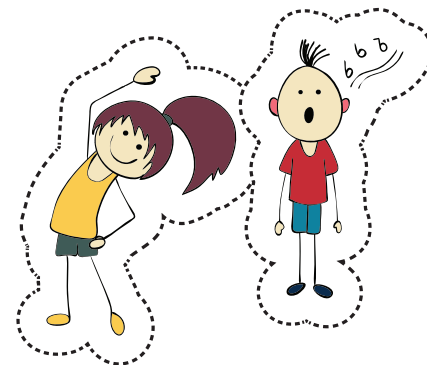
AKTIVNOSTI KOJE ĆE DJECU PRIBLIŽITI KULTURI:

AKTIVNOST 1: Povećati broj posjeta kulturnim ustanovama.

AKTIVNOST 2: Izgraditi nove i/ili prilagoditi postojeće objekte za kulturne potrebne i aktivnosti.

AKTIVNOST 3: Podrška kulturno umjetničkim društvima koja djeluju na Općini, promocija kulturne baštine i uključenost djece u kulturne programe.

AKTIVNOST 4: Nagrade i stipendije za djecu iz oblasti kulturnog stvaralaštva.

INSTITUCIJE I POJEDINCI ODGOVORNI ZA RAD NA OVIM AKTIVNOSTIMA SU :

Općina Novi Grad Sarajevo, Ministarstvo obrazovanja, donatori, škole, sportski klubovi, NVO, privrednici, načelnik, kantonalno ministarstvo kulture, kulturno umjetnička društva, sponzori, ambasade, Biblioteke Sarajeva, fondacije i ministarstva.

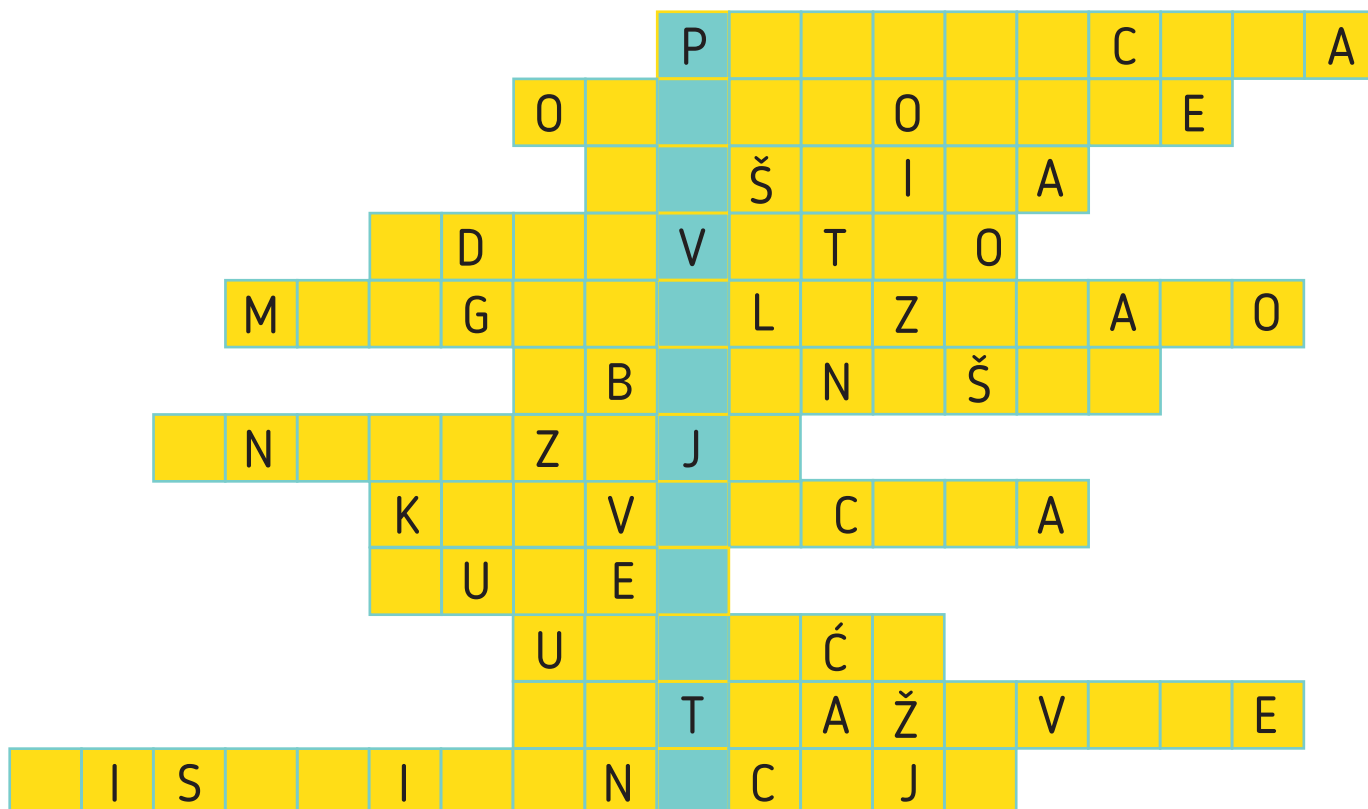
Realizacijom navedenih aktivnosti:

- ▶ dobit ćemo opremljene i izgrađene sportske površine kao i prostore za kulturne i rekreativne aktivnosti
- ▶ veću uključenost djece u sportske, kulturne i rekreativne aktivnosti
- ▶ veću uključenost djece sa poteškoćama u razvoju u sportske i kulturne aktivnosti
- ▶ veća osvješćenost djece, odraslih i odgovornih o značaju i potrebi organiziranog korištenja slobodnog vremena djece

ZABAVOM DO ZNANJA

Uzmi olovku i popuni križaljku. Ona će te naučiti novim pojmovima, a njeno rješenje će ti otkriti ono što je svakom djetetu zagantovano, bez obzira na spol, boju kože, religiju, jezik.

- ▶ 1. spriječiti da se nešto desi – npr. da se dijete razboli;
- ▶ 2. predstavlja ključni segment razvoja pojedinca I društva, a može biti formalno I neformalno;
- ▶ 3. skup mjera koje se poduzimaju kako bi se očuvalo nesto, kao npr. zdravlje;
- ▶ 4. ključni segment društva; sva djeca treba da imaju pravo na ovaj vid zaštite;
- ▶ 5. postavljanje nekoga na “rub” društva kao da je manje bitan što mu onemogućava jednak pristup uslugama I društvu;
- ▶ 6. ustanova u kojoj počinje rani odgoj I obrazovanje djece;
- ▶ 7. uključivanje svih osoba u društvo, bez obzira na njihove razlike;
- ▶ 8. okupljanje ljudi koji imaju zajednički interes/značajan međunarodni ugovor;
- ▶ 9. spisak novčanih sredstava sa kojima se raspolaže I planira trošiti/može biti državni, gradski, porodični;
- ▶ 10. jedno od osnovnih principa Konvencije o pravima djeteta/odnosi se na pravo izražavanja mišljenja I stava kada je u pitanju tematika vezana za dijete;
- ▶ 11. postupak prikupljanja podataka o nekoj temi – koristi se kada želimo da saznamo više o nekoj temi, pojavi, fenomenu;
- ▶ 12. tretiranje osoba na drugačiji način zbog određenih karakteristika – dovodi do onemogućavanja ostvarivanja osnovnih prava;

RJEŠENJE KRIŽALJKE: 1. prevencija; 2. obrazovanje; 3. zaštita; 4. zdravstvo; 5. marginalizirano; 6. obdanište; 7. inkluzija; 8. konvencija; 9. budžet; 10. učešće; 11. istraživanje; 12. diskriminacija;

